

**EGE BÖLGESİNDEN TOPLANAN BAZI YEŞİL ERİK (*Prunus cerasifera* Ehrh.)
MATERYALİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

İlhan ÖZKARAKAŞ

Necla ERCAN

Kamil GÜRNİL

**Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü
35661 Menemen-İzmir/TURKEY**

ÖZ: Bu araştırma, yeşil erikler (*Prunus cerasifera* Ehrh.) türüne ait 21 erik tipi üzerinde Menemen'de yürütülmüştür. Papaz, Havran ve Can eriklerinde fenolojik gözlemler ile bazı pomolojik değerler incelenerek verim değerleri alınmıştır. Eriklerde toplam 22 özellik üzerinde çalışılmış ve bunların 6 tanesi çeşit seçiminde kriter olarak belirleyici olmuştur. Bu 6 kriter verim, ortalama meyve iriliği, kalite, tat, suda çözünabilir kuru madde ve et/çekirdek oranıdır. Tartılı derecelendirme sonucu; Papaz eriklerinden 1587, 1593, 1544, 1600 nolu tipler, Havran eriklerinden 1599 ve 1571 nolu tipler, Can eriklerinden 1584 ve 1585 nolu tipler ilk sırada yer alarak seçilmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Yeşil erik, *Prunus cerasifera* Ehrh., Ege Bölgesi, adaptasyon.

**EVALUATION OF SOME MYROBOLAN PLUM (*Prunus cerasifera* Ehrh.)
TYPES COLLECTED FROM THE AEGEAN REGION IN TURKEY**

ABSTRACT: This research was carried out on twenty one myrobolan plum (*Prunus cerasifera* Ehrh.) types in Menemen. Some pomological and fenological characteristics myrobolan plum (*Prunus cerasifera* Ehrh. cvs. Papaz, Havran and Can) were investigated on. Six characters out of 22 were evaluated as major criteria in selecting the best plum types. These 5 characters were, fruit yield, average quality, aroma, soluble dry matter and fresh/seed ratio. According to the Weighed Ranked method; Papaz plum types number 1587, 1593, 1544 and 1600, Havran plum types number 1599 and 1571, and Havran plum types number 1584 and 1585 were found to be superior in respect to fruit yield, average quality, aroma, soluble dry matter and fresh/seed ratio.

Keywords: Myrobolan plum, *Prunus cerasifera* Ehrh. Aegean Region, adaptation.

GİRİŞ

Erik, dünya üzerinde kültürü yapılan meyve türleri arasında geniş bir yayılma alanına sahiptir. Birçok değişik türe sahip erik, çok değişik ekolojilerde yetişebilmektedir.

Erik *Rosales* takımının, *Rosaceae* familyasının, *Prunus* cinsi ve *Prunophora* alt cinsi içine girmektedir. Bu alt cinsin iki bölümünü erikler oluşturur. Bunlar

Euprunus ve *Prunocerasus*'tur. Bu bölümler içerisinde birçok erik türü bulunmaktadır. Ülkemiz bu türlerden, özellikle birçok önemli çeşidin doğduğu *P. cerasifera* Ehrh., *P. insitita* L. ve *P. spinosa* L.'nin gen merkezlerindedir. Ayrıca *P. domestica* L. ve *P. salicina* L.'nin kültür formları da ülkemizde yetiştirilmektedir (Ayanoğlu ve Yılmaz, 1995).

Yurdumuz *Prunus cerasifera* (yeşil erik) türü bakımından oldukça zengin bir popülasyona sahiptir. Bu tür içerisinde yetiştiriciliği yapılan; Papaz, Can, Havran ve Kebap çeşitleri bulunmaktadır. Yetiştiriciliği yapılan çeşitler içerisinde de geniş bir varyasyon vardır. Bu varyasyon ise üreticilerin verimli ve kaliteli bireyleri belirleyip bunlardan aşı kalemi almasını ve iyi tiplerle bahçe kurmasını engellemektedir.

Erik, çok sayıda tür ve hibritleri kapsamaktadır. Bunun sonucu olarak geniş bir morfolojik karakter farklılığı ve geniş bir toprak ve iklim adaptasyonu göstermektedir. Bu nedenle erik üretimi, Avrupa, Asya, Güney ve Kuzey Afrika, Güney ve Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da yapılmaktadır. Eriklerin değerlendirme şekilleri tür ve çeşitlere göre değişmektedir. Örneğin, Avrupa erikleri (*P. domestica* L.) kurutmalık ve sofralık kısmen de olsa konservelik olarak tüketilmektedir. Diğer taraftan Japon erikleri (*P. salicina* Lindl) sofralık tüketime çok uygundur. Kiraz erikleri de denilen (*P. cerasifera* Ehrh.) Fransa, Belçika, İtalya ve ABD gibi ülkelerde anaç olarak önem kazanmıştır. Ülkemizde ise Can erik ya da Yeşil erik adıyla taze sofralık olarak ve yeşil dönemde tüketilmektedir (Özçağırın, 1976).

Erik meyvesinin A, B1, B2 ve C vitaminleri ve şeker içerdiği, diyetlerde kullanılabileceği, deri, saç ve gözler için yararlı olduğu; taze meyve olarak böbrek ve mide için iyi bir tonik olup artrit ve romatizmalara iyi geldiği belirtilmektedir. Modern tıpta erik kurusunun toz haline getirilerek öksürtük, soğuk algınlığı ve boğaz ağrılarına karşı kullanıldığı, bazı erik çeşitlerinin çekirdeklerinden elde edilen yağın cilt güzelliği üzerinde çok iyi sonuçlar verdiği belirtilmektedir. Dondurulmuş erik meyvelerinin ise, pasta, tart, puding ve likör yapımında kullanıldığı bildirilmektedir (Gavi and Anderlini, 1978).

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü (ETAE) tarafından yürütülen surveyler sonucunda Ege bölgesinden 72 yeşil erik tipi toplanmıştır. Toplanan materyal üzerinde yapılan fenolojik gözlemler ve pomolojik değerlendirmeler sonucu 12 tipin diğerlerinden üstün özelliklere sahip olduğu saptanmıştır (Önal ve ark., 1990).

Ayanoğlu ve arkadaşları (1992) tarafından Akdeniz Bölgesi'nde yeşil erik seleksiyonu yapılmış ve 52 tip belirlenmiştir. Belirlenen tiplerin; erkencilik ve diğer meyve özellikleri bakımından değerlendirilmesi sonucu 12 tipin bölge koşullarında ümitvar olduğu saptanmıştır.

Ayanoğlu ve Yılmaz (1995) tarafından Doğu Akdeniz Bölgesi'nde yeşil erik seleksiyonu yapılmış ve 37 farklı erik tipi belirlenmiştir. Çalışmada saptanan tiplerin yetiştirilme koşulları ve ağaç hakkındaki bilgiler seleksiyon anket formlarına işlenmiş ve bazı pomolojik özellikleri belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 tip erkencilik bakımından, 11 tip ise meyve kalitesi bakımından ümitli bulunmuştur.

Özkarakaş ve ark (2000), Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü'de Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinden toplanan *P. cerasifera* Ehrh. erikleri üzerinde yaptıkları çalışmalar sonucunda ortalama meyve ağırlığının 9,4-18,4g, çekirdek ağırlığının 0,8-1,1 g, et/çekirdek oranının % 9,6-32,0 arasında değişkenlik gösterdiğini ve ağaç başına ortalama verimin 23,6-150,2kg. arasında olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca, bazı pomolojik değerler ile verim değerleri üzerine basit korelasyon katsayıları ile ikili ilişkilerin etkilerini araştırarak, ana bileşen analizi ile de erik tiplerinin dağılımını incelemişlerdir.

Bu çalışmayla; öncelikle Ege Bölgesinde yoğun üretimi yapılan *Prunus cerasifera* (yeşil erik) türüne ait Papaz, Can ve Havran populasyonlarındaki varyasyonun belirlenerek, bu varyasyon içindeki verimli ve kaliteli bireyler seçilmiştir.

MATERYAL VE METOT

MATERYAL

Deneme materyali Ege Bölgesinin değişik yörelerinden toplanmış olan *Prunus cerasifera* Ehrh. türüne ait erik tiplerinden oluşmaktadır.

Deneme, 11 Papaz eriği (1587, 1593, 1544, 1600, 1551, 1550, 1591, 1562, 1559, 1565, 1541), 4 Havran eriği (1599, 1571, 1557, 1560), 5 Can eriği (1584, 1585, 1595, 1556, 52) ve 1 Aynalı (tozlayıcı) tipi üzerinde yürütülmüştür.

Denemede yer alan çalışma materyalinin yöresel adları ve toplandıkları yerler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Denemede değerlendirilen erik materyali.
Table 1. Myrobolan plum material evaluated in the experiment.

Tip ve Çeşit no Cultivars and type number	Yöresel adı Local name	Yöre Location (origin)
1541	Papaz	Turgutlu-MANİSA
1544	Papaz	Turgutlu-MANİSA
1550	Papaz	Ödemiş - İZMİR
1551	-	Ödemiş - İZMİR
1559	Papaz	Karşıyaka - İZMİR
1562	Papaz	Bayındır - İZMİR
1565	Sait eriği	Ödemiş - İZMİR
1587	-	Fethiye - MUĞLA
1591	Papaz	Karşıyaka - İZMİR
1593	Hamı tatlı	Muradiye - MANİSA
1600	-	Gümüldür - İZMİR
1557	-	Burhaniye - BALIKESİR
1560	Hamı tatlı	Bornova - İZMİR
1571	Elma eriği	Kemalpaşa - İZMİR
1599	-	Gümüldür - İZMİR
52	Can	Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü
1556	Can	Burhaniye - BALIKESİR
1584	Hamı tatlı	Köyceğiz - MUĞLA
1585	Hamı tatlı	Köyceğiz - MUĞLA
1595	Can	Merkez - MANİSA
Aynalı	-	Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü

Her örnek 7 fidan olacak şekilde 6x5 m. aralık ve mesafe ile deneme bahçesine 1992 yılında dikilmiştir.

METOT

Fenolojik gözlemler

Fenolojik gözlemler 1996-2002 yılları arasında yapılmıştır. Fenolojik gözlemlerde aşağıda belirtilen özellikler tarih olarak belirlenmiştir.

- Tomurcuk kabarması (TK): Koyu kahverengi pulların sarı-yeşil renge dönmesi,
- Tomurcuk patlaması (TP): Tomurcuklarda beyaz renkli taç yaprakların görülmeye başlaması,
- İlk çiçeklenme (İÇ): % 5 çiçeklenme,

- Tam çiçeklenme (TÇ): %70 çiçeklenme,
- Çiçeklenme sonu (ÇS): Taç yaprakların % 95' inin dökülmesi,
- Hasat.

Pomolojik değerlendirmeler

Pololojik değerlendirmeler 1999-2002 yılları arasında yapılmıştır. Ölçümler, her çeşitten alınan 100 meyveden tesadüfi seçilen 25 meyvede yapılmıştır.

Meyve ağırlığı (irilik): 25 meyvede ortalama ağırlık, 10'ar meyvede minimum ve maksimum ağırlıklar belirlenmiştir (g).

Meyve şekli: Kalp, basık kalp, yuvarlak, basık yuvarlak ve silindirik olarak belirlenmiştir.

Meyve iriliği: Ortalama, minimum ve maksimum En1, En2, ve boy olarak ölçümle belirlenmiştir (mm).

Meyve kabuğu özellikleri: Meyve kabuğu zemin rengi, Methuen Handbook renk kataloğundan yararlanılarak saptanmıştır. Kabuk kalınlığı kalın, orta ve ince olarak gözlemlenmiştir.

Meyve eti özellikleri: Meyve et rengi, Methuen Handbook renk kataloğundan yararlanılarak saptanmıştır. Et dokusu tadarak; kaba, lifli, gevrek, etsi olarak saptanmıştır. Sululuk, tat ve aroma tadarak (yok, az, orta, çok) belirlenmiştir.

Çekirdek özellikleri: Çekirdek ağırlığı tartılarak gram olarak bulunmuştur.

Çekirdeğin ete bağlılığı: Bağlı, yarı bağlı ve serbest olarak gözlemlenmiştir.

Çekirdek oranı (%): Çekirdek ağırlığının meyve ağırlığına oranlanmasıyla belirlenmiştir.

Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) (%): Refraktometre ile % değer olarak belirlenmiştir.

Albeni: 1-10 puanlamasına göre saptanmıştır. (1, 2 puan çok kötü; 3, 4 puan kötü; 5, 6 puan orta; 7, 8 puan iyi; 9, 10 çok iyi).

Meyve kalitesi: 1-10 puanlamasına göre görünüm ve tada göre belirlenmiştir.

Verim: 4 yıl boyunca meyveler ayrı ayrı tartılarak ağaç başına verimler kg olarak saptanmıştır. İstatistik analizler ise ortalama verim değerlerine göre yapılmıştır.

Denemede yer alan eriklerin fenolojik ve pomolojik özellikleri incelenmiş, verimleri alınmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Michelson ve ark. (1958)'dan değiştirilmiş (Ayfer ve Çelik, 1977) "Tartılı Derecelendirme Yöntemi" kullanılmıştır. Tartılı derecelendirmeye esas alınan özellikler ve önem derecelerine göre verilen görece (rölatif) puanları ile sınıf değerleri ve puanları Çizelge 2'de verilmiştir.

Çeşit adaylarının seçimi

Erik çeşit adaylarının seçiminde ele alınan özellikler ve bunlara 100 üzerinden verilen puanlar aşağıdaki gibidir.

Çizelge 2. Çeşit seçiminde "Tartılı Derecelendirme"ye esas alınan özellikler ve görece puanlar.

Table 2. Relatives scores assigned to each of the evaluated characteristics in "Weighed Ranked" method.

Ele alınan özellikler (Characteristics)	Görece puanlar (Relative scores)
Verim (kg/ağaç) [Average yield (kg/tree)]	30
Meyve ağırlığı (g.) [Fruit weight (g)]	20
Meyve kalitesi (Fruit quality)	20
Mey. eti/çek. oranı (%) [Flesh/stone (%)]	10
SCKM (%) [Soluble solids (%)]	10
Tat (Taste)	10
Toplam (Total)	100

Yapılan gözlem ve değerlendirmeler sonunda elde edilen puanlar, ağırlıklı puanları ile çarpılıp, toplam puanlar elde edilmiştir. Yukarıda belirtilen bu özellikler açısından, her örnek tek tek değerlendirilip her özellik için 10 üzerinden puan verilmiştir.

Çeşitlerin belirlenmesinde ele alınan 6 adet kriterin hepsi eşit derecede önemli değildir. Bu sebeple, önem veya etki derecesine göre her özelliğe 100 üzerinden ağırlıklı puanlar verilmiştir. Bu değerler, 10 üzerinden verilen puanların çarpılması ile o özellik için ağırlıklı puan belirlenmiştir.

Çizelge 3. Eriklerin “Değiştirilmiş Tartılı Derecelendirme”ye esas alınan özellikleri, görece (rölatif) puanları, özelliklerin sınıf değerleri ve puanları.

Table 3. Scores to the evaluated characteristics.

Özellikler (Characteristics)	Görece puanları (Relative scores)	Papaz (cv.s. Papaz)		Havran (cv.s.Havran)		Can (cv.s. Can)	
		Özellikler (Characteristics)					
		Sınıf değerleri Class range	Puanlar Scores	Sınıf değerleri Class range	Puanlar Scores	Sınıf değerleri Class range	Puanlar Scores
Verim (kg/ağaç)	30	70,447-64,757	10	77,285-74,995	10	55,257-52,207	10
		64,756-59,066	9	74,994-72,704	9	52,206-49,156	9
		59,065-53,375	8	72,703-70,413	8	49,155-46,105	8
		53,374-47,684	7	70,412-68,122	7	46,104-43,054	7
		47,683-41,993	6	68,121-65,831	6	43,053-40,003	6
		41,992-36,302	5	65,830-63,354	5	40,002-36,952	5
		36,301-30,611	4	63,353-61,063	4	36,951-33,901	4
		30,610-24,920	3	61,062-58,772	3	33,900-30,850	3
		24,919-19,229	2	58,771-56,481	2	30,849-27,799	2
		19,228-13,538	1	56,480-54,190	1	27,798-24,748	1
Meyve ağırlığı (g)	20	13,95-13,47	10	17,55-17,03	10	19,48-18,80	10
		13,46-12,98	9	17,02-16,50	9	18,79-18,11	9
		12,97-12,49	8	16,49-15,97	8	18,10-17,42	8
		12,48-12,00	7	16,96-16,44	7	17,41-16,73	7
		11,99-11,51	6	16,43-15,91	6	16,72-16,04	6
		11,50-11,02	5	15,90-15,38	5	16,03-15,35	5
		11,01-10,53	4	15,37-14,85	4	15,34-14,66	4
		10,52-10,04	3	14,84-14,32	3	14,65-13,97	3
		10,03-9,55	2	14,31-13,79	2	13,96-13,28	2
		9,54-9,06	1	13,78-13,29	1	13,27-12,59	1
Meyve kalitesi	20	8,5-8,25	10	8,25-8,00	10	6,50-6,32	10
		8,24-7,99	9	7,99-7,74	9	6,31-6,13	9
		7,98-7,73	8	7,73-7,48	8	6,12-5,94	8
		7,72-7,47	7	7,47-7,22	7	5,93-5,75	7
		7,46-7,21	6	7,21-6,96	6	5,74-5,56	6
		7,20-6,95	5	6,95-6,70	5	5,55-5,37	5
		6,94-6,69	4	6,69-6,44	4	5,36-5,18	4
		6,68-6,43	3	6,43-6,19	3	5,17-4,99	3
		6,42-6,17	2	6,18-5,93	2	4,98-4,80	2
		6,16-5,91	1	5,92-5,66	1	4,79-4,61	1
Çekirdek oranı (%)	10	11,07-10,77	10	6,90-6,60	10	7,95-7,63	10
		10,76-10,46	9	6,59-6,35	9	7,62-7,30	9
		10,45-10,15	8	6,34-6,10	8	7,29-6,97	8
		10,14-9,84	7	6,09-5,85	7	6,96-6,64	7
		9,83-9,53	6	5,84-5,60	6	6,63-6,31	6
		9,52-9,22	5	5,59-5,35	5	6,30-5,98	5
		9,21-8,91	4	5,34-5,10	4	5,97-5,65	4
		8,90-8,60	3	5,09-4,85	3	5,64-5,32	3
		8,59-8,29	2	4,84-4,60	2	5,31-4,99	2
		8,28-7,98	1	4,59-4,35	1	4,98-4,66	1
SÇKM (%)	10	8,450-8,338	10	10,53-10,22	10	11,65-11,32	10
		8,337-8,225	9	10,21-9,90	9	11,31-10,98	9
		8,224-8,112	8	9,89-9,58	8	10,97-10,64	8
		8,111-7,999	7	9,57-9,26	7	10,63-10,30	7
		7,998-7,886	6	9,25-8,94	6	10,29-9,96	6
		7,885-7,773	5	8,93-8,62	5	9,95-9,62	5
		7,772-7,660	4	8,61-8,30	4	9,61-9,28	4
		7,659-7,547	3	8,29-7,98	3	9,27-8,94	3
		7,546-7,434	2	7,97-7,66	2	8,93-8,60	2
		7,433-7,321	1	7,65-7,34	1	8,59-8,26	1
Tat	10	Çok iyi	10	Çok iyi	10	Çok iyi	10
		İyi	8	İyi	8	İyi	8
		Orta	6	Orta	6	Orta	6
		Az	4	Az	4	Az	4
		Çok az	2	Çok az	2	Çok az	2

BULGULAR VE TARTIŞMA**Fenolojik gözlemler**

Denemede yer alan eriklerin fenolojik gözlemleri; tomurcuk kabarması (TK), tomurcuk patlaması (TP), ilk çiçeklenme (İÇ), tam çiçeklenme (TÇ), çiçeklenme sonu (ÇS) ve hasat tarihleri Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. Fenolojik gözlemler.

Table 4. Phenological data.

Tip ve çeşit no Cultivars and type number	Tomurcuk kabarması Bud swelling	Tomurcuk patlaması Bud burst	İlk çiçeklenme First bloom	Tam çiçeklenme Full bloom	Çiçeklenme sonu End of flowering	Hasat tarihi Harvest date
1541	4-21/2	11-2/1-3	18-2/13-3	22-2/21-3	2-3/3-4	25-4/7-5
1544	4-21/2	11-2/4-3	19-2/15-3	22-2/22-3	2-3/5-4	29-4/13-5
1550	29-1/18-2	11-2/1-3	18-2/15-3	23-2/21-3	3-3/4-4	30-4/7-5
1551	1-21/2	11-2/3-3	16-2/14-3	22-2/21-3	2-3/2-4	29-4/13-5
1559	31-1/21-2	12-2/2-3	18-2/13-3	21-2/22-3	1-3/1-4	30-4/13-5
1562	4-21/2	11-2/3-3	18-2/14-3	22-2/23-3	2-3/0/3	25-4/5-5
1565	4-23/2	12-2/2-3	19-2/15-3	23-2/23-3	3-3/1/3	30-4/9-5
1587	28-1/18-2	11-29/2	18-2/11-3	22-2/20-3	3-3/1-4	29-4/25-5
1591	4-18/2	12-2/4-3	18-2/14-3	22-2/23-3	1-3/1/3	29-4/17-5
1593	1-18/2	11-2/4-3	18-2/14-3	22-2/23-3	1-3/3-4	1-17/5
1600	1-15/2	12-2/3-3	17-2/13-3	20-2/20-3	28-2/31-3	30-4/8-5
1557	25-1/16-2	4-2/2-3	15-2/10-3	20-2/20-3	26-2/27-3	6-20/5
1560	28-1/16-2	8-2/4-3	12-2/10-3	19-2/20-3	26-2/28-3	2-18/5
1571	28-1/15-2	7-2/3-3	15-3/10-3	22-2/20-3	1-3/5-4	6-24/5
1599	25-1/15-2	4-2/1-3	14-2/11-3	22-2/20-3	28-2/31-3	6-23/5
52	4-18/2	12-2/4-3	18-2/11-3	22-2/20-3	2-3/0/3	10-30/5
1556	1-21/2	8-2/3-3	14-2/13-3	19-2/21-3	1-3/0/3	13-30/5
1584	31-1/18/2	7-2/4-3	15-2/10-3	22-2/20-3	1-3/0/3	14-5/3-6
1585	29-1/18-2	11-28/2	17-2/13-3	21-2/22-3	2-3/0/3	10-5/3-6
1595	25-1/15-2	4-2/1-3	11-2/10-3	18-2/20-3	26-2/29-3	13-24/5
Aynalı	1-22/2	11-2/6-3	18-2/11-3	23-2/20-3	2-3/0/3	6-21/6

Çiçeklenme dönemleri tip ve çeşitlere göre değişimler göstermektedir. Denemede yer alan eriklerin aynı fenolojik döneme ulaşmalarında (örneğin; tam çiçeklenme) önemli farkların olmadığı görülmektedir. Ancak, eriklerde aynı çiçeklenme dönemine gelmelerinde yıllar arasında önemli farkların olduğu tespit

edilmiştir. Bu fark T.K., T.P. dönemlerinde 15 gün kadar iken İ.Ç., T.Ç. ve Ç.S. dönemlerinde 1 aya kadar çıkmaktadır.

Denemede yapılan 4 yıllık gözlemler sonucunda yeşil eriklerin 15 Şubat-15 Mart tarihleri arasında ilk çiçeklenme dönemine geldikleri, tam çiçeklenmenin ise 18 Şubat-22 Mart arasında meydana geldiği tespit edilmiştir.

Bademden sonra en erken çiçek açan meyve türleri içerisinde yer alan eriklerin (özellikle yeşil eriklerin) verimleri üzerine diğer koşulların yanında çiçeklenme tarihlerinin doğrudan etkili olduğunu söylemek mümkündür (Çizelge 4).

Pomolojik değerlendirmeler

Denemede yer alan eriklere ait pomolojik değerlendirmeler Çizelge 5a ve 5b'de verilmiştir.

Çizelge 5a. Pomolojik değerlendirmeler.

Table 5a. Pomological data.

Tip ve çeşit no Cultivars and type number	Meyve şekli* Fruit shape*	Meyve kabuğu rengi** Fruit skin colour**	Meyve iriliği (mm) Fruit size (mm)			Meyve ağırlığı (g) Fruit weight (g)		
			En1 Width 1	En2 Width 2	Boy Length	Min Min.	Mak. Max.	Ort Average
1541	B.Y.	1C 7 Yeşil	25,90	23,80	24,90	6,93	12,43	9,18
1544	Y.	1C 7 Yeşil	27,25	25,48	25,80	7,98	14,6	10,59
1550	Y.	1C 6 Yeşil	27,00	25,38	25,95	7,95	13,78	10,54
1551	B.Y.	1C7 Yeşil	27,58	25,50	26,05	7,98	14,35	10,93
1559	B.Y.	1C 7 Yeşil	26,95	25,28	25,25	7,95	13,73	10,73
1562	B.Y.	1C 6 Yeşil	26,63	24,87	25,90	7,97	13,97	10,04
1565	B.Y.	1C 7 Yeşil	27,03	26,50	25,73	7,38	12,58	10,20
1587	B.Y.	1B 7 A.Y.	29,73	27,88	27,03	8,74	18,70	13,95
1591	B.Y.	1C 7 Yeşil	26,78	25,58	25,83	8,18	13,30	10,52
1593	B.Y.	1C 6 Yeşil	27,10	26,05	26,00	8,73	14,93	11,09
1600	B.Y.	1C 7 Yeşil	28,38	27,63	26,10	9,20	14,55	11,82
1557	B.Y.	1B 6 A.Y.	32,20	29,45	28,28	11,73	20,88	16,20
1560	B.Y.	1B 6 A.Y.	28,48	27,60	25,83	8,95	17,05	12,33
1571	B.Y.	1B 6 A.Y.	29,88	29,23	27,38	9,90	20,98	14,38
1599	B.Y.	1B 6 A.Y.	33,23	29,95	28,95	12,63	23,15	17,55
52	B.Y.	1B 7 A.Y.	29,03	27,25	26,40	8,78	18,10	12,73
1556	B.Y.	1B6 A.Y.	29,05	28,85	27,65	10,30	13,67	14,37
1584	B.Y.	1B 7 AY.	34,10	31,93	28,15	13,20	27,55	19,48
1585	B.Y.	1B 6 A.Y.	32,73	35,63	27,83	13,10	25,30	17,89
1595	K	1B 6 AY.	29,93	29,63	29,00	10,13	21,18	14,95
Aynalı	B.Y	9A7Kırmızı	36,80	24,40	32,50	23,40	30,93	26,35

*Y:yuvarlak (round)), K:kalp (heart), B.Y: basık yuvarlak (oblate-round), S:Silindirik (cylindrical)

** Methuen Handbook renk kataloğuna göre (According to Methuen Handbook)

Çizelge 5a'dan izlenebileceği gibi, eriklerin meyve şekillerinin genellikle basık yuvarlak oldukları (1595 nolu tip ise kalp şeklinde) görülmektedir. Gözlemlerle tespit edilen bu durumu çizelgede yer alan meyve eni (En1 ve En2) ve meyve boyu verilerinden de izleyebiliriz. Bu sütunlarda yer alan değerlerde (mm) meyveler, En1 uzunluğunun tüm örneklerde (1585 hariç) En2 ve boy uzunluğundan fazla olduğu, boy uzunluğunun ise En1 uzunluğundan daha kısa olmasının yanında En2 uzunluğundan da kısa ve çok yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Papaz eriklerinde En1 uzunluğunun 25,90-29,73 mm, En2 uzunluğu 23,8-27,88 mm, boy uzunluğunun ise 24,90-27,03 mm arasında değiştiği tespit edilmiştir. 1541 nolu Papaz eriğinin en küçük meyve iriliğine sahip olduğu (En1 25,90 mm, En2 23,80 mm, boy 24,90 mm) 1587 nolu Papaz eriğinin en büyük meyvelere sahip olduğu (En1 29,73 mm, En2 27,88 mm, boy 27,03 mm) belirlenmiştir. Havran eriklerinde En1 uzunluğu 28,48-33,23 mm, En2 uzunluğu 27,60-29,95 mm, boy uzunluğu ise 25,83-28,95 mm arasında değişmiştir. 1560 nolu Havran eriğinin en küçük meyvelere sahip olduğu (En1 28,48 mm, En2 27,60 mm, boy 25,83 mm) 1599 nolu Havran eriğinin en büyük meyvelere sahip olduğu (En1 33,23 mm, En2 29,95 mm, boy 28,95 mm), Can eriklerinde En1 uzunluğunun 29,03-34,10 mm, En2 uzunluğunun 27,25-35,83 mm, boy uzunluğunun ise 26,40-29,0 mm arasında değiştiği tespit edilmiştir. 52 nolu Can eriğinin en küçük meyvelere sahip olduğu (En1 29,05 mm, En2 27,25 mm, boy 26,40 mm), 1584 ve 1585 nolu Can eriklerinin ise en büyük meyvelere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Denemede yer alan tüm eriklerde maksimum meyve ağırlığının minimum meyve ağırlığının yaklaşık iki katı kadar olduğu görülmektedir. Papaz eriklerinde minimum meyve ağırlığının 6,93-9,20 g, maksimum meyve ağırlığının 12,43-18,70 g, ortalama meyve ağırlığının ise 9,18-13,95 g arasında değiştiği tespit edilmiştir. 1541 nolu Papaz eriğinin en küçük (min. 6,93 g, mak. 12,93 g, ort. meyve ağırlığı 9,18 g), 1587 nolu Papaz eriğinin en büyük meyvelere sahip olduğu (min. 8,74 g, mak. 18,70 g, ort. meyve ağırlığı 13,95 g), Havran eriklerinde minimum meyve ağırlığı 8,95-12,63 g, maksimum meyve ağırlığının 17,05-23,15 g, ortalama meyve ağırlığının ise 12,33 g-17,55 g arasında değiştiği belirlenmiştir. 1560 nolu Havran eriğinin en küçük meyvelere sahip olduğu (min. 8,95 g, mak. 17,05 g, ort. meyve ağırlığı 12,33 g), 1599 nolu Havran eriğinin en büyük meyvelere sahip olduğu (min. 12,63 g, mak. 23,15 g, ort. meyve ağırlığı 17,55 g), Can eriklerinde minimum meyve ağırlığının 8,78 - 13,20 g, maksimum meyve ağırlığının 18,10-27,55 g, ortalama meyve ağırlığının ise 12,73-19,48 g arasında değiştiği saptanmıştır. 52 nolu Can eriğinin en küçük meyvelere sahip olduğu (min. 8,78 g, mak. 18,10 g, ort. meyve ağırlığı 12,73 g), 1584 nolu Can eriğinin en büyük meyvelere sahip olduğu (min. 13,20 g, mak. 27,55 g, ort. meyve ağırlığı 19,48 g) tartılarak tespit edilmiştir. Can eriklerinin Havran ve Papaz eriklerinden daha ağır olduğu görülmektedir.

Meyve kabuğu rengi Papaz eriklerinde yeşil renkte, Can ve Havran eriklerinin ise açık yeşil renkte oldukları görülmektedir. Denemede yer alan eriklerin

puslu ve kalın bir kabuğa sahip oldukları yapılan gözlemler sonucunda bulunmuştur. Tozlayıcı Aynalı çeşidi pussuz ve ince meyve kabuğuna sahiptir.

Çizelge 5b. Pomolojik değerlendirmeler.

Table 5b. Pomological data.

Tip ve Çeşit no Cultivars and type number	Meyve et rengi* Fresh colour**	Sululuk** Juiciness**	Tat** Taste**	Çekirdek ağırlığı (g) Stone weight (g)	Mey. eti/ çek. oranı (%) Flesh/stone (%)	SÇKM (%) Soluble solids (%)	Albeni Attractiv eness	Meyve kalitesi Fruit quality	Ort. verim (kg/ağaç) Average yield (kg/tree)
1541	1B6 A.Y	Çok	İyi	1,01	11,07	7,40	6,75	6,75	32,327
1544	1B6 A.Y	Çok	İyi	0,90	8,68	8,20	7,25	7,75	32,013
1550	1B5 A.Y	Çok	İyi	3,38	8,84	7,68	7,50	8,00	23,530
1551	1B6 A.Y	Çok	İyi	0,87	8,46	8,18	7,67	8,00	15,587
1559	1B5 A.Y	Çok	İyi	1,06	10,08	8,08	7,25	7,50	24,450
1562	1B6 A.Y	Çok	İyi	0,92	9,14	7,33	7,50	8,33	23,700
1565	1B7 A.Y	Çok	orta	1,07	10,57	7,95	7,75	7,75	26,240
1587	1B7 A.Y	Orta	az	1,10	8,10	7,80	6,25	6,00	70,447
1591	1C6 Y.	Çok	İyi	1,05	10,28	7,90	7,25	7,50	21,767
1593	1B6 A.Y	Çok	İyi	0,88	8,27	8,45	7,50	7,75	14,693
1600	1B6 A.Y	Çok	İyi	3,55	9,01	8,25	7,50	8,50	13,555
1557	1B8 A.Y	Çok	İyi	0,99	6,01	10,53	7,50	7,50	56,987
1560	1B7 A.Y	Çok	Az	0,85	6,90	7,48	5,50	5,75	54,388
1571	1B7 A.Y	Çok	İyi	0,80	5,57	9,38	6,25	7,00	77,285
1599	1B8 A.Y	Çok	İyi	0,79	4,53	10,43	8,75	8,25	57,443
52	1B6 A.Y	Orta	az	0,88	6,44	10,53	4,75	4,75	24,717
1556	1B7 A.Y	Çok	Orta	1,12	7,06	10,47	5,50	5,75	26,597
1584	1A6 A.Y	Çok	Orta	1,04	4,74	11,65	7,25	6,50	49,740
1585	1B7 A.Y	Orta	Orta	0,99	5,43	10,75	6,00	5,50	54,670
1595	1B6 A.Y	Az	Orta	1,08	7,95	8,35	7,50	6,00	55,257
Aynalı	4A7 S.	Çok	iyi	1,06	4,36	13,98	7,67	7,00	48,223

* A.Y: açık yeşil (light green), Y: yeşil (green), S: sarı (yellow),

* Methuen Handbook renk kataloğuna göre (According to Methuen Handbook)

** az (little), orta (medium), iyi (good), Çok (very good).

Diğer taraftan Aynalı (tozlayıcı) dışındaki tüm eriklerin belirgin aromaya sahip olmadıkları görülmektedir.

Meyve et rengi, meyve et dokusu, sululuk, çekirdek ağırlığı, suda çözünebilir kuru madde, albeni, meyve kalitesi gibi pomolojik değerler ile ağaç başına ortalama verimler Çizelge 5b'de verilmiştir.

Çekirdek ağırlığı bakımından Papaz, Havran ve Can erikleri arasındaki farkın önemli olmadığı görülmektedir. Çekirdek ağırlığının Papaz eriklerinde 0,87-1,10 g. arasında; Havran eriklerinde 0,79-0,99 g. arasında ve Can eriklerinde 0,88-0,99g. arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Meyve eti/çekirdek oranı (%) incelendiğinde, çekirdeğin Papaz eriklerinde meyvede daha büyük oranda yer tuttuğu, bu oranların Havran ve Can eriklerinde daha düşük olduğu görülmektedir. Meyve eti/çekirdek oranı Papaz eriklerinde; (%) 8,10-11,07 arasında, Havran eriklerinde meyve eti/çekirdek oranı, (%) 4,53-6,90 arasında ve Can eriklerinde (%) 4,74-7,95 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Denemede yer alan eriklerin SÇKM oranları; % 7,33-11,65 arasında değişmiştir. Papaz erikleri en düşük SÇKM oranına sahip iken Can erikleri en yüksek SÇKM oranına sahip olmuşlar, Havran erikleri ise Can ve Papaz erikleri arasında bir değer almışlardır.

Albeni ve meyve kalitesinin paralel durum izlediği görülmektedir. Genellikle albeni açısından yüksek puan alan eriklerin meyve kalitelerinin de iyi olduğu gözlenmiştir. Papaz eriklerinin daha kaliteli oldukları görülürken Can erikleri daha düşük kaliteli olarak bulunmuş, Havran erikleri ise bunların arasında yer almıştır.

Ağaç başına düşen ortalama verime bakıldığında ise, Havran eriklerinin en verimli oldukları, Havran eriklerini Can ve Papaz eriklerinin izlediği görülmektedir. Papaz erikleri 13,555 kg. ile 70,447 kg. arasında, Havran erikleri 54,388 kg. ile 77,285 kg. arasında, Can erikleri ise 24,717 kg. ile 55,257 kg arasında meyve vermişlerdir (Çizelge 5b).

Değerlendirme kriterlerinden; verim, meyve ağırlığı, kalite, tat, SÇKM, çekirdek oranı, “Değiştirilmiş Tartılı Derecelendirme Yöntemi” doğrultusunda, önem ve derecesine göre 100 üzerinden ağırlıklı puanlar verilmiştir. Bu değerlerin, o tipin, 10 üzerinden aldığı puanla çarpılması ile tipin o özellik için ağırlık puanı belirlenmiştir. Bu puanların toplanmasıyla elde edilen toplam puanlara göre sıralanmıştır (Çizelge 6).

Erik denemesinde yer alan 11 Papaz, 4 Havran eriği, 5 Can eriği ve 1 Aynalı (tozlayıcı) eriğinin Ege Bölgesi’ndeki performansının araştırılması için ele alınan denemede elde edilen gözlem ve ölçüm değerlerine uygulanan “Değiştirilmiş Tartılı Derecelendirme” göre ümitvar çeşit adayları belirlenmiştir.

Papaz eriklerinden 1587, 1593, 1544 ve 1600 nolu tipler 600 puan ve üzerinde puan olarak seçilmişlerdir. 1587 verim, irilik, çekirdek oranı bakımından yüksek puanlar olarak ilk sırada yer almıştır. Fakat aynı örnek meyve kalitesi, tadı ve SÇKM yönünden en düşük puanları olarak en son sırada yer almıştır. Yüksek puan

alan diğer 3 Papaz eriği ise verim açısından düşük puan almalarına karşılık diğer özellikler bakımından üstün bulunarak yüksek puan almışlar ve seçilmişlerdir.

Havran eriklerinde ise 1599 ve 1571 nolu erikler 740 ve 690 puan olarak seçilmişlerdir.

Can erikleri de Havran eriklerine benzer bir durum göstermişlerdir. 1584 ve 1585 nolu can erikleri 930 ve 780 puan olarak ön sıralarda yer alıp seçilmişlerdir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Eriklerin incelenen özelliklerine göre değiştirilmiş tartılı derecelendirme puanları.

Table 6. Weighed ranked scores of evaluated characters for the tested myrobolan plum types.

Tip ve Çeşit no Cultivars and type number	Verim x-30 Yield x 30	Meyve iriliği x 20 Fruit size x 20	Kalite x 20 Fruit quality x 20	Tat x 10 Taste x 10	SÇKM x 10 Soluble solids x 10	Mey.eti/çek. oranı (%) Flesh/stone (%)	Toplam puan Total score
1587	300	200	20	40	50	100	710
1593	30	100	200	80	100	100	610
1544	120	80	160	80	80	80	600
1600	30	120	200	80	90	80	600
1551	30	80	180	80	80	90	540
1550	60	80	180	80	40	80	520
1591	60	120	140	80	60	30	490
1562	60	60	200	80	10	70	480
1559	60	80	140	80	70	40	470
1565	90	40	140	60	60	20	410
1541	120	20	80	80	10	10	320
1599	60	200	200	80	100	100	740
1571	300	60	120	80	70	60	690
1557	60	120	160	80	100	40	560
1560	30	20	20	40	10	10	130
1584	270	200	200	60	100	100	930
1585	300	160	100	60	80	80	780
1595	300	80	160	60	10	10	620
1556	30	60	140	60	70	30	390
52	30	20	20	40	70	50	230

Bir yerde erik yetiştirilip yetiştirilemeyeceğini etkileyen en önemli faktör sıcaklıktır. Erik ağaçları bademden sonra en erken çiçek açan ağaçlardır. Dolayısıyla sıcaklık ve diğer iklim koşullarından en çok etkilenen meyve türlerinden birisi de erik

özellikle yeşil eriklerdir. Bu nedenle yeşil eriklerden iklim koşullarına bağlı olarak, bazı yıllar çok az yada hiç ürün alınmamaktadır. Bu nedenle eriklerin fenolojik (çiçeklenme) durumlarının bilinmesi büyük önem arz etmektedir.

Denemede yer alan eriklerin fenolojileri yıllara göre farklılıklar göstermiştir. İlk çiçeklenme tarihleri 15 Şubat - 15 Mart; tam çiçeklenme 18 Şubat - 22 Mart; çiçeklenme sonu 26 Şubat-5 Nisan tarihleri arasında değişmiştir.

Meyve tip ve çeşitlerinde seçim yapılırken sadece verim kriteri yeterli olmamaktadır. Bu nedenle, tip veya çeşitlerin verimlerinin bilinmesi yanında meyve (pomolojik) özelliklerinin de incelenmesi; hem verimli ham de kaliteli çeşitlerin belirlenmesi ve üretilmesinde yarar vardır.

Denemede yer alan Papaz, Havran ve Can eriklerinin hasat tarihleri arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Papaz erikleri Nisan ayı sonu ile Mayıs ayının ilk yarısında hasata gelmişlerdir. Havran erikleri genellikle Papaz eriklerinden 5-6 gün kadar sonra hasata gelmişleridir. Can erikleri ise Papaz eriklerinden 10-15 gün kadar daha geç geldiği görülmektedir. Bu sonuçlar Önal ve ark. (1990) ve Özkarakaş ve ark. (2000)'nın belirttikleri ve Menemen koşullarında yaptıkları çalışmaları ile uyum gösterirken Ayanoğlu ve ark, (1992) ve yine Ayanoğlu ve Yılmaz (1995)'ın Doğu Akdeniz Bölgesinde yaptıkları çalışmalarda belirttikleri hasat tarihlerinden bölgenin iklim koşullarına bağlı olarak daha geç olduğunu göstermektedir.

Verim farklılıkları da dikkat çekicidir. Papaz erikleri 13,5-70,5 kg. arasında, Havran erikleri 54,4-77,3 kg arasında ve Can eriklerinin 24,7-55,3 kg arasında meyve verdikleri tespit edilmiştir. Papaz ve Havran eriklerinin oldukça kaliteli ve albenili oldukları belirlenmiştir. Bu denemede yer alan eriklerin Özkarakaş ve ark. 2000 belirttikleri 23,6-150,2 kg. verimlerinden alt ve üst sınırlarda daha gerilerde olduğu görülmektedir.

LİTERATÜR LİSTESİ

- Ayfer, M. ve M. Çelik. 1997. Akça, Ankara ve Williams çeşitleri ile S.Ö. ayva anaçlarının uyuşumları üzerinde araştırmalar. TÜBİTAK VI. Bilim Kongresi TAOG Tebliği. Bahçe Bitkileri Sektörü. 111-112.
- Ayanoğlu. H., M. Sağlamer ve C. Onur. 1992. Akdeniz Bölgesi Can Erik Seleksiyonu. I. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. Cilt I. (Meyve) s. 457-460.
- Ayanoğlu. H. ve M. Yılmaz 1995. Doğu Akdeniz Bölgesinde Sofralık Erik Seleksiyonu II. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi Cilt I. (Meyve) s. 189-193.

- Özçağırın, R. 1976. Türkiye'de Mevcut Erik Türlerinin Teşhisi ve Bunlardan *Prunus cerasifera* Ehrh. Türüne Ait Bazı Çeşitlerin Meyve Özellikleri. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları. Yayın No: 276.
- Özkarakaş, İ., N. Ercan ve A. Döner 2000. Erik (*Prunus* spp) Genetik Kaynaklarının Muhafaza ve Değerlendirilmesi (Ara Sonuç Raporu) Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Menemen-İzmir.
- Gavi, R., and R. Anderlini. 1978. Plums. In "Nature" pp. 104-113 Edizioni Annuari d'Italia, Bologna-Italy.
- Önal, K., S. Özvardar, N. Gönülşen, and N. Karabıyık. 1990. The Selection of Myrobalan (*P. cerasifera* Ehrh.) in Aegean Region of Turkey. XXIII. International Horticultural Congress. Frenze, Italy.